

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 57 0 Пс 103586 20 Рев
Бања Лука, 20.7.2021. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Виоланде Шубарић као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Росе Обрадовић као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља - противтуженог Б.Р.С. д.о.о. С., заступаног по Л.П., адвокату из С., против туженог - противтужитеља К. д.о.о. Т., заступаног по О.Х., адвокату из Б.Л., те Д.С. и А.Ч., адвокатима из Б.Л., ради плаћања дуга и накнаде штете, одлучујући о ревизијама туженог - противтужитеља против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 103586 19 Пж од 13.3.2020. године, на сједници одржаној дана 20.7.2021. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија изјављена по адвокату О.Х. се одбија.

Ревизија изјављена по адвокатима Д.С. и А.Ч. се одбацује.

Одбија се захтјев тужитеља - противтуженог за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 103586 13 Пс од 11.9.2019. године утврђено је да не постоји потраживање туженог-противтужитеља (даље: тужени) према тужитељу-противтуженом (даље: тужитељ) у износу од 860.059,35 КМ, истакнуто компензационим приговором. Истом пресудом је утврђено да постоји потраживање тужитеља према туженом у износу од 774.547,75 КМ па је тужени обавезан да тужитељу исплати тај износ са каматом поближе наведеном у изреци пресуде и да му накнади трошкове спора у износу од 45.187,50 КМ са каматом од пресуђења до исплате. Преостали дио тужбеног захтјева је одбијен, а противтужбени захтјев је одбијен у цијелости.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 103586 19 Пж од 13.3.2020. године жалба туженог је одбијена и првостепена пресуда потврђена.

Благовремено изјављеном ревизијом, сачињеном по адвокату О.Х., тужени побија другостепену пресуду због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се оспорена пресуда

преиначи тако што ће се у цијелости усвојити приговор пребијања и противтужбени захтјев, или да се иста поништи и предмет врати на поновно суђење.

Тужитељ је у одговору на ревизију оспорио наводе ревизије и предложио да се ревизија одбаци односно одбије.

Ревизија није основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља да му тужени исплати цијену испоручене робе (суви и свјежи пекарски квасац) по испостављеним фактурама и захтјев туженог да му тужитељ накнади штету коју му је учинио због повреде уговора.

У поступку пред првостепеним судом утврђено је слиједеће чињенично стање: да су странке од 2001. године биле у пословном односу према коме је тужитељ испоручивао туженом своје производе, а тужени је исте пласирао на тржишту Републике Српске одн. БиХ; да су странке закључиле више уговора о ексклузивној продаји и више анекса уговора, у којима су утврђене цијене робе и рокови плаћања исте, начин испоруке те услови за одобрење рабата; да је тужитељ туженом испостављао фактуре за испоручену робу са попратном документацијом, а да тужени у претежном дијелу није исплатио дуг по тим фактурама, правдајући се да је испоручена роба имала недостатке; да су странке дана 21.11.2012. године потписале протокол којим су се сагласиле да тужени плати дуг за испоручену робу тако што ће до 31.12.2012. године уплатити најмање 150.000,00 Еура, а до 15.01.2013. године најмање 50.000,00 Еура, док ће преостали дуг уплатити закључно са 15.4.2013. године; да тужени није извршио обавезу преузету наведеним протоколом, ради чега је 2013. године дошло до прекида пословне сарадње странака; да је финансијским вјештачењем утврђена висина дуга туженог по испостављеним фактурама.

Полазећи од ових утврђења нижестепени судови су, позивом на одредбе члана 454. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), у претежном дијелу усвојили захтјев тужитеља, док су приговор пребијања, истакнут од стране туженог, одбили, позивом на одредбе чланова 336. и 337. ЗОО. Противтужбени захтјев је у цијелости одбијен јер је, у смислу члана 374. ЗОО, усвојен приговор застарјелости потраживања, истакнут од стране тужитеља.

Нижестепене пресуде су правилне.

Неосновано се у ревизији тврди да су разлози нижестепених одлука у супротности са provedеним доказима. Одлука нижестепених судова се темељи на правилној оцјени свих provedених доказа (обимна пословна и финансијска документација, финансијско вјештачење и изјаве свједока), у смислу члана 8. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13, даље: ЗПП), а дати разлози су у сагласности са утврђеним чињеничним стањем. Тужитељу су досуђени износи по фактурама испостављеним у периоду од децембра 2008. до априла 2013. године, па је без

значаја позивање ревидента на документе из ранијег периода (који се углавном односе на рекламације за робу испоручену у периоду од 2005. - 2008. године) јер они нису ни у каквој вези са предметом расправљања у овој парници и не могу исходovati другачију одлуку суда. При томе ваља имати у виду да је тужени првенствено извео доказе на околност основаности противтужбеног захтјева, а како је тај захтјев одбијен из разога што је потраживање туженог застарјело, судови нису били дужни да посебно образлажу те доказе јер и у случају да из њих произлази основаност захтјева туженог, овај захтјев се због застарјелости не би могао усвојити.

Правилно су нижестепени судови нашли да потраживање туженог из противтужбе не застаријева у општем застарном року од 10 година већ у року од 3 године. Противтужбеним захтјевом се тражи накнада губитка кога је тужени претрпио због неодобравања рабата, неиспоручивања свјежег квасца и повећања цијене сувог квасца у периоду од 2007. - 2012. године. Потраживање накнаде штете проузроковане повредом обавеза из уговора о промету робе и услуга, закљученог између правних лица, застаријева у року од 3 године од настанка штете (члан 376. став 3. у вези са чланом 374. ЗОО). Како је противтужба поднесена 22.01.2018. године, нема сумње да је прије њеног подношења дошло до застаре потраживања туженог. Не може се прихватити тврдња ревидента да се његов противтужбени захтјев темељи на институту стицања без основа. Наиме, у смислу члана 210. ЗОО, стицање без основа постоји кад дио имовине једног лица пређе у имовину другог лица, а тај прелаз нема основа у неком правном послу или закону. Примијењено на конкретан случај, и под претпоставком да је дио имовине туженог прешао у имовину тужитеља (за шта нема доказа), тај прелаз би имао основ у уговору закљученом између странака, па се спорни правни однос није могао ријешити примјеном одредаба о стицању без основа.

Сходно правилима законске компензације, дужник може да пребије потраживање које има према повјериоцу са оним што овај потражује од њега, ако оба потраживања гласе на новац или друге замјењиве ствари истог рода и исте каквоће и ако су оба доспјела (члан 336. ЗОО). Пребијање, међутим, не настаје чим се стекну услови за то, него је потребно да једна страна изјави другој да врши пребијање и након тога сматра се да је пребијање настало оног часа када су се стекли услови за то (члан 337. ЗОО). Уколико нису испуњене кумулативне претпоставке из члана 336. ЗОО за компензацију, она не наступа и пред изјаве о пребијању тако да на тај начин обавезе не могу престати.

Нижестепеним пресудама основано је одбијен приговор пријебоја јер из чињеничних утврђења произлази да нису испуњени услови за пријебој тражбина странака, предвиђени у одредбама чл. 336, 337. и 339. ЗОО. Из тих утврђења такође произлази да је тужени одбио исплату цијене за испоручену робу (суви и свјежи пекарски квасац) уз образложење да је роба имала недостатке. Под претпоставком да су недостаци стварно постојали и да је без одлагања о томе обавијештен тужитељ, тужени је могао да захтјева снижење цијене (члан 498. у вези са чланом 488. ст. 1. тачка 2. ЗОО). Тужени је, међутим, самоиницијативно умањено одн. отписао цијену испоручене робе, без сагласности тужитеља, а то умањење одн. отпис дуга је у пословним књигама евидентирао као своје потраживање према тужитељу. Овакав поступак туженог нема правно дејство у односу на тужитеља, о чему се изјаснио и финансијски вјештак који је у свом

налазу и мишљењу, поред осталог, навео да се из финансијске документације туженог не види на основу чега је тужени отписао дуг према тужитељу и тај износ књижио као своје потраживање према тужитељу. И из навода свједока Ц.К., која је била запослена код туженог као књиговођа, произилази да није постојала материјално - финансијска документација на основу које је извршила књижење наведеног потраживања туженог односно отпис његових обавеза према тужитељу већ да је она то књижење извршила по изричитом налогу директора туженог. Из наведеног се може закључити да је приговор пребијања правилно одбијен јер тужени није доказао да има потраживање према тужитељу које би се могло пребити са тужитељевим потраживањем из тужбе.

Одредба члана 354. ЗОО регулише престанак облигације услијед немогућности испуњења. Немогућност испуњења неће увијек изазвати ово дејство. Тако дужникове обавезе по овом пропису неће престати уколико је до немогућности испуњења дошло из узрока за које он сам одговара, а нити изазвати престанак облигационо - правног односа ако је накнадно надошла немогућност испуњења наступила због накнадно надошлих измијењених околности (потрес, поплава, нагли скок цијена одређених роба и сл.). Дужник ће у првом случају, због немогућности да испуни своју обавезу, повјериоцу дуговати накнаду штете коју овај трпи због тога (облигација не престаје него долази до измјене њене садржине), а у другом случају долази до евентуалне примјене прописа о раскиду уговора или измјени уговора због промијењених околности (чл. 130. - 136. ЗОО). За правоваљани престанак дужникове обавезе због немогућности њеног испуњења из било ког разлога, нужно је потребно да је немогућност наступила прије, а не након доспјелости те обавезе. У начелу, само трајна немогућност доводи до престанка облигације, док привремена немогућност, ако није другачије уговорено или прописано, не доводи до престанка облигације.

У конкретном случају тужени није у поступку пред нижестепеним судовима тврдио да је дошло до престанка његове обавезе према тужитељу у смислу цитираних прописа нити је на ту околност извео доказе. Тужени није приложио доказе о томе да је престао радити, а према подацима у спису, исти и даље егзистира као регистровано правно лице, што потврђује и чињеница да је 02.6.2020. године издао и овјерио пуномоћје за заступање у овом ревизионом поступку. Стога су ревизиони наводи о престанку обавезе туженог произвољни и без икакве аргументације.

Ревидент неосновано побија висину износа досуђеног тужитељу. Одлука о висини дуга туженог се заснива на приложеним фактурама и попутним документима те налазу и мишљењу финансијског вјештака, на који тужени није ставио аргументоване приговоре. Овај вјештак се на рочишту изјаснио о свим спорним питањима и дао потребна објашњења, па нижестепени судови нису погријешили када су своју одлуку утемељили на налазу и мишљењу вјештака као и осталим изведеним доказима. Потребно је указати да је потписивањем протокола од 21.11.2012. године тужени фактички признао дуг и обавезао се да га плати у одређеним временским размацима, а неспорно је да ту обавезу није испунио.

Ревизионим приговорима се у претежном дијелу побија правилност чињеничног стања којег су утврдили нижестепени судови па су ти приговори ирелевантни јер се ревизија не може изјавити због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања (члан 240. став 2. ЗПП).

Ради свега наведеног ваљало је, у смислу члана 248. ЗПП, ревизију одбити као неосновану.

По оцјени овог суда, трошкови тужитеља за састав одговора на ревизију нису били потребни ради вођења ове парнице па му из тог разлога нису досуђени (члан 397. став 1. у вези са чланом 387. ЗПП).

Осим ревизије о којој је напријед одлучено, тужени је по пуномоћницима Д.С. и А.Ч., адвокатима из Б.Л., изјавио још једну ревизију, која није благовремена.

Чланом 237. ст. 1. ЗПП прописано је да се у привредним споровима ревизија може изјавити у року од 15 дана од дана достављања преписа одлуке.

Из списка предмета произилази да је отправак другостепене одлуке достављен туженом 06.5.2020. године, па му је рок за изјављивање ревизије почео тећи од 07.5.2020. године. Стога је тужени могао да изјави ревизију најкасније 21.5.2020. године, као посљедњег дана рока за изјављивање овог ванредног правног лијека.

Ревизија туженог, сачињена по Д.С. и А.Ч., адвокатима из Б.Л., је предата пошти препорученом пошиљком дана 05.6.2020. године. Дакле, ова ревизија је поднесена након истека законом прописаног рока за њено изјављивање, ради чега је овај суд исту одбацио на основу члана 247. став 1. ЗПП.

Предсједник вијећа
Виоланда Шубарић

За тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић